

Putování po stopách K. J. Erbena

Věra Trybenekrová

Putování po stopách slavných spisovatelů, návštěva míst s nimi spojených, hledání jejich literární inspirace, snaha o pochopení dalších souvislostí a odkazů v literárním díle, to vše se snaží zachytit Jičínská literární cestovka.

Krajem Karla Jaromíra Erbena (návštěva rodného domku KJE v Miletíně, kde průvodkyně dětem připomene základní údaje ze života spisovatele. Následuje procházka po naučné stezce KJE a návštěva míst spojených s Erbenovými baladami - kostel sv. Jakuba a Ondřeje v Červené Třešné a kostel sv. Petra a Pavla na Byšičkách - max. 8 km).

Tato celodenní vzdělávací exkurze je určena pro 2. stupeň základních škol. Děti mají k dispozici mapu, na které jsou označena jednotlivá zastavení a úkoly.

1. Domek K. J. Erbena

Tehdejší studentská obec miletínská byla velmi četná. ... Básníkovo dílo stane se vám ještě bližším a do jeho veršů zazní vám chorál miletínských lesů.

(Viz Kamil Skrbek: Podzvčičsko – kraj české balady)

2. Studánky na Koši

Baladu Polednice přibližuje dřevěná socha Polednice. Z informační tabule se dozvíme historii Erbenovy rodiny, protože dříve býval na tomto místě ovocný sad, o který se staral spisovatelův otec.

Byl jsem pětiletý mladý muž, když mě maminka ponejprv informovala o Polednici. ... Vyvolávali v našich diváčích toto představení tolik veselí, kolik vyvolává Karlova Jaromírova ve čtenářích smutku a nostalgie, mám pocit, že jsme přispěli k jakési rovnováze, neboť cílem divadla Semafor je vyvažovat smutky a strasti.

(Viz Jiří Suchý: Z programu ke Kytici v divadle Semafor)

Možno doplnit verzí Jiřího Suchého – Polednice.

3. Popraviště

Toto místo Erbena inspirovalo k napsání balady Dceřina kletba.

4. Hoj, jede z lesa pán...

Na místě s krásnou vyhlídkou na městečko je umístěna dřevěná jezdecká socha, k níž se váže balada Zlatý kolovrat.

Zlatý kolovrat náleží k básnickým vrcholům Kytice a české baladiky, třebaže běží o látku příznaně převzatou odjinud: Nesejdet v poezii vůbec tolik na vynalezení předmětu, tím víc na způsobu jeho zpracování – původnost měří se spíše podle toho, jak nově a individuálně se něco udělá, nežli co se vymyslí. Toto pravidlo, jímž se obor umění jasně odlišuje od vynálezů například technických, došlo by svého nejpádnějšího potvrzení rozbohem dramatických námětů, jež velcí mistři, jako Shakespeare nebo Molière, přejímali od svých předchůdců, leč podávali po svém.

O dějovém podkladu svého Zlatého kolovratu

Erben poznamenává: „Táž pověst nalézá se také ve sbírce paní Boženy Němcové v prvním sešitku“ (jejích Národních báchorek a pověstí).

V podstatných rysech shoduje se děj obou spisovatelů úplně. U Němcové r. 1845 i u Erbena r. 1853 jde o podvodně „podstrčení ženy“ ... Oba čestí spisovatelé podávají sice jednu a tutéž pohádku, ale Božena Němcová ji sděluje formou prozaického vypravování, kdežto Erben se rozhodl pro tvar veršové balady...

(Viz Otokar Fischer: Z vysvětlivek ke školnímu vydání Kytice, 1930)

Možno doplnit úryvkem z pohádky Boženy Němcové O zlatém kolovrátku.

5. Miletínskés lázně

Po mezi, plné kvetoucího vřesu, temných lusků janovce a dokvétající jehlice trnitě, lidově nazývané „babí hněv“, přecházíme kolem vykácené třešňovky na lesní cestu vedoucí k miletínským lázním. ... Provozdy se už do těchto míst zapsaly dvě význačné básnické tváře a my si nad nimi uvědomujeme neúprosnost plynoucího času, i když jejich stěžejní díla mají hodnotu nadčasovou.

(Viz Ladislav Stehlík: Z rukopisu)

6. Očima K. J. Erbena

Na tomto stanovišti máme jedinečnou možnost porovnat stávající výhled s dobovým pohledem ze života K. J. Erbena.

7. Po stopách předků – hřbitov

Na místě před hřbitovem získáme informace o Erbenově rodině, která je zčásti pochovaná na zdejším hřbitově.

8. Erbenovi tváří vstříc

Pomník K. J. Erbena, reliéfy k jeho baladám – hádanka: K jakým?

9. Parkáň

Prostor kolem kostelní věže, na informační tabuli popis prostoru, kde se Erben jako malý kluk pohyboval - stará škola, tehdejší klášter, zámek apod.

Osvěžením je následná návštěva místních cukráren, kde si děti mohou zakoupit **miletínskés**

modlitbičky. (Původně se jedná o modlitební knížky kapesního formátu, v pevné a odolné vazbě; často uzavíratelné kováním s ozdobným kovovým, kostěným nebo jiným křížkem na přední straně.)

Exkurze pokračuje přejezdem autobusem **do obce Červená Třemešná**, kde je vyjednáno otevření kostela sv. Jakuba a Ondřeje - kostela „*na pahorku mezi buky*“.

Na místě, které se stalo jednou z inspirací na umístění jejího děje, přečteme celou baladu **Poklad**.

Dále přejdeme lesní cestou od třemešského kostelíka k **byšičskému kostelíku** sv. Petra a Pavla, který se stal Erbenovi inspirací k baladě **Svatební košile**.

Lze doplnit jarmareční písní **Ženich umrlec**, kterou si K. J. Erben zapsal na cestě po PráchenSKU. V případě zájmu možno přečíst i 20. kapitolu z románu Ladislava Fukse **Variace pro temnou strunu**.

Byšičky jsou místem dalekých rozhledů: ukazužeme si k Jičínu, Kumburk, za bělohradskou Hůrou Pecku a Zvičinu a připomínáme si **Karla Hynka Máchu**, který tudy procházel, když se

ubíral za svým spolužákem do Třebihoště a pak dále do Krkonoš. Díváme se na městečko Lázně Bělohrad a mluvíme o nejvýznamnějším rodákově, spisovateli **Karlu Václavu Raisovi**, a o spisovatelce **Leontýně Mašínové**, která v městečku také nějaký čas žila. Nejprve si čteme pověst **Zkáza Byšiček** z jejího podání a poté se jdeme podívat na hřbitov k jejímu hrobu a ke dveřím kostela na kámen zmiňovaný v pověsti.

Po návštěvě hřbitova si **ke Kytici** ještě připomeneme, jak význam Kytice oceňovali významní básníci (Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Jaroslav Vrchlický, Petr Bezruč i Jiří Wolker). Kytice ožila i v jiných druzích umění. Její básně ilustrovali Josef Mánes, Mikoláš Aleš, Hanuš Schwaiger, celou sbírku Cyril Bouda, Emil Filla, Jan Zrzavý. Ještě výraznější je podíl hudebních skladatelů, kteří si našli cestu k vyjádření Erbenova slovesného umění tóny (Antonín Dvořák, Zdeněk Fibich, Karel Kovařovic, Vítězslav Novák, Boleslav Vomáčka).

Poté seběhneme k lázeňskému parku Bažantnice, zde se občerstvíme u pramene (zkrášlujícího) a kolem 15.30 hod. usedáme v **Lázních Bělohradě** do autobusu, který tam mezitím přjel z Červené Třemešné.